

ฉบับที่ใดทำในคำขอลตลาคนั้น เขียนเลขประจำตลาคเขียนชื่อตำบลที่ตลาคนั้นตั้งอยู่ เขียนชื่อแขวงเมืองนั้น เขียนศกมากวันปี เขียนชื่อแลที่อยู่ของผู้ขาย ผู้แลก ฤาผู้ให้ กับชื่อแลที่อยู่ของผู้ซื้อ ผู้รับแลกเปลี่ยน ฤาผู้รับได้เช่น เขียนชื่อสัตว์พาหุระ แลคำหนังสือพรรณ แลราคาแล้วให้ลงชื่อนายตลาคสัตว์ แลผู้ขบายชื่ แลประทับตราของนายตลาคสัตว์ไว้เป็นสำคัญ แต่ต้องให้นายตลาคสัตว์รู้จักผู้ขาย ผู้แลก ฤาผู้ให้ ถ้านายตลาคสัตว์ไม่รู้จักเอง ต้องให้มีผู้ที่นายตลาคสัตว์รู้จักแล้วรู้จักผู้ขาย ผู้แลก ฤาผู้ให้ นั้นด้วย แล้วจึงให้ทำหนังสือตราสารนั้นได้ แล้วให้ผู้ขายชื่อ ฤาแลกเปลี่ยน ฤาให้ ยื่นรับกัน นั้นสองคน แลให้ผู้รู้จักอีกคนหนึ่ง ลงชื่อด้วย ทั้งสามคน ถ้าเขียนหนังสือ ไม่เป็นได้ผู้ขบายชื่ เขียนชื่อผู้นั้นลงแล้ว ก็ให้ประทับลายหน้าหัวแม่มือข้างขวาลงไว้ด้วยเป็นสำคัญ

มาตรา ๑๒ หนังสือตราสารนั้น ให้ทำได้ ในจำนวนสัตว์พาหุระ ทั้งแต่ตัวหนึ่ง จนถึงสิบตัว เป็นอย่างยิ่งต่อฉบับหนึ่ง แลให้เรียกค่าธรรมเนียมเป็นค่าหนังสือตราสาร ฉบับละ ๒ อัฐ แลค่าสัตว์พาหุระที่ลง ในหนังสือนั้นอีกตัวละเพอง

มาตรา ๑๓ แม้ถึงว่า การที่ได้ ชื่อขาย แลกเปลี่ยน ให้ ยื่น สัตว์พาหุระ แก่กัน ในที่ท้องตลาคถูกต้องตามพระราชบัญญัติแล้ว ก็ถ้ามีเจ้าของสัตว์พาหุระเดิม นั้น มาพบปะสัตว์ เพราะเหตุที่เป็นของตกใจผู้ร้ายลักมา ชื่อขาย แลกเปลี่ยน ให้ ยื่นกันนั้นแล้ว ก็ให้เจ้าของเดิม นั้นได้สัตว์พาหุระนั้น จากผู้ซื้อ ได้ตามราคา ที่ซื้อกันไ้ จากตลาคสัตว์ ถ้าเป็นการ แลก

เปลี่ยน ฤาให้ ยื่นกัน ก็ได้คืนเอาได้ไม่ต้องเสียค่า ได้สัตว์พาหุระนั้น แลให้พิจารณาเอาตัวผู้ร้าย ทำโทษต่อไป ตามพระราชกำหนดกฎหมาย มาตรา ๑๔ ก่อนเวลาที่จะได้ นำสัตว์พาหุระ ออกไปนอกพระราชอาณาจักร ผู้ที่จะ นำไปนั้น ต้องนำตัวสัตว์นั้น กับหนังสือตราสาร มาให้เจ้าพนักงานศุลกากร ฤา นายท่าน ผู้ที่สมควรตรวจแล้ว ทำใบเบิกค่าที่ จะนำ สัตว์ ออกไปนั้น ยื่นยังศุลกากรสถานแลมอบ หนังสือตราสารให้ไว้แก่เจ้าพนักงานศุลกากร ฤา นายท่านที่นั้นแล้ว แลต้องให้เขียนภาชนะ ออกตามพิภคนี้ คือ ข้างตัวละสามสิบบาท ม้าตัวละ ๔ บาท กระบือตัวละสามบาท โค ล่อลงตัวละ ๒ บาทแล้ว ระเบียบกาใบเสร็จที่ได้ เสียภาษีนั้นไปเป็นสำคัญแล้ว จึงจะนำ สัตว์พาหุระนั้น ออกไปนอกพระราชอาณาจักรได้

มาตรา ๑๔ ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งเป็นเจ้าของ สัตว์พาหุระ จะฆ่าสัตว์นั้นเวลาใด ก็ได้แจ้ง ความขออนุญาตต่อเจ้าพนักงาน กองตระเวน นคราภิบาลในกรุง ฤาอำเภอกำนัน ในแขวง คำยลเมืองนั้นก่อนเวลานั้น ๒๔ ชั่วโมง เจ้า พนักงานพิจารณาเห็นไม่มีเหตุ ซึ่งจะสงสัยว่า เป็นของโจรผู้ร้ายลักมาแล้ว จะได้ทำใบอนุญาต ให้ฆ่าสัตว์นั้น แลต้องเสียใบอนุญาตตัวละ ๒ บาท

ถ้าผู้หนึ่งผู้ใด ลอบลักฆ่าสัตว์พาหุระ โดยไม่รับใบอนุญาต พิจารณาเป็นสัจแล้ว ให้ปรับโทษผู้ฆ่านั้น เป็นเงินตราไม่เกินกว่า สี่สิบบาทเป็นพิไนย

พระราชบัญญัตินี้ ประกาศไว้แต่ฉวัน ที่ ๑๓ เดือนกรกฎาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๖ เป็นวันที่ ๘๒๓๒ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

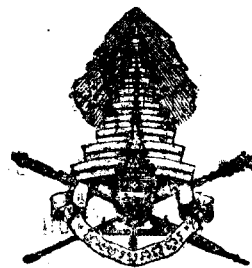

บทกวีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

เล่ม ๘ แผ่นที่ ๒๑ วันที่ ๒๓ สิงหาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๐ หน้า ๑๘๐

สารบัญ

พระราชบัญญัติสัตว์พาหะนะ	ร.ศ. ๑๑๐	หน้า ๑๘๐
การยกเสาธงที่เกาะสีชัง		หน้า ๑๘๖
การแห่เจ้าขุนศาลที่เกาะสีชัง		หน้า ๑๘๖
ข่าวพระเจ้าอินทวิชยานนท์ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ		
เสด็จไปราชการประเทศยุโรป		หน้า ๑๘๗
ข่าวตาย		หน้า ๑๘๗

พระราชบัญญัติสัตว์พาหะนะ

ร.ศ. ๑๑๐

มีพระบรมราชโองการ มาณพระยัณทร
สรสิงหนาทคำรัสเหนือเกล้าฯ ว่าการที่จะ
รับไขไรผู้ร้ายลักข้างม้า โคกระบือ คือสัตว์
ที่เป็นพาหะนะนั้น ทรงพระราชดำริเห็นว่า
การที่จับรักษาอยู่ ตามพระราชบัญญัติทรวิน
ธุ์ ยังไม่พอเป็นที่ป้องกันได้ก็แท้ อีกประ
การหนึ่งภาษีสัตว์ที่เป็นพาหะนะ บรรทุกออก

ไปต่างประเทศนั้น มีกำหนดเป็นพิภพไม่เสมอ
กันทั่วไปในพระราชอาณาเขต เป็นการลำบาก
แก่ทางค้าขายอยู่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เสนาบดีประชุมปรึกษาพร้อมกัน ทำความ
เห็น ขนทรายบังคมทูลพระกรุณา ทรงพระ
ราชดำริเห็นชอบด้วยแล้ว จึงมีพระบรมราช
โองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งให้พระยาภาส
กรวงษ์ ที่กระแจะตราขีบที่ ทราบพระราชบัญญัติ
สำหรับจัดการเรื่องสัตว์ที่เป็นพาหุระนะ แก่ไข
พระราชบัญญัติเก่า โดยพระบรมราชประสงค์ดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่า
พระราชบัญญัติสัตว์พาหุระนะ รัตนโกสินทรศก ๑๓๐

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ จะใช้ได้
ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๓๑
ตลอดทั่วไปในพระราชอาณาจักรสยาม เว้นไว้
แต่หัวเมือง ญาคำบลญาคำบลประเทศราช แห่ง
ใดแห่งหนึ่ง ซึ่งกระแจะตราขีบที่ ได้รับพระบรม
ราชานุญาตให้ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษานั้น

มาตรา ๓ พระราชบัญญัติโคกระบือ
ลงวัน ๒ ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๗ ปีชวดอัฐศก
จุลศักราช ๑๒๓๘ แลต้องตราเพิ่มเติมพระ
ราชบัญญัติ ลงวัน ๑ ขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๕
ปีฉลูยังเป็นอัฐศก จุลศักราชยังเป็น ๑๒๓๘
แลต้องตรากำหนดพิภพภาคโคกระบือ ลง
วันที่ ๑๕ เดือนกรกฎาคม รัตนโกสินทร
ศก ๑๓๘ นั้น ให้ยกเลิกเสียตั้งแต่วันที่ใช้
“พระราชบัญญัตินี้ไป”

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ คำว่า
“นายตลาดสัตว์” นั้นประสงค์ความว่า นาย
กองตระเวนนคราภิบาลก็ดี ญาเจ้าพนักงาน
อื่น ๆ ที่ได้รับตราตั้ง เป็นการพิเศษเฉพาะ

สำหรับงานนั้นก็ดี ญากรมการนายตำบล
นายชั้น นายแขวง อำเภอ กำนัน ผู้ใด
ผู้หนึ่ง ซึ่งผู้ว่าราชการเมืองญาเจ้ากรม
กองตระเวนได้ตั้งขึ้นก็ดี รวมอยู่ในคำว่า
“นายตลาดสัตว์” นี้ ทั้งสิ้น

คำว่า “สัตว์พาหุระนะ” นั้นประสงค์ความ
ว่าเป็นสัตว์เหล่านี้ คือ ช้างพลาย ช้างพัง
ลูกช้าง ม้าทุกชนิด ม้าผู้ นางม้า ลูกม้า
ล่อ ลา ทั้งผู้เมีย แลลูก โคผู้ นางโค
ลูกโค กระบือผู้ นางกระบือ กับลูกกระบือเท่านั้น

มาตรา ๕ ให้กระทรวงกระแจะตราขีบ การเป็น
เจ้าพนักงานหน้าที่ รักษาพระราชบัญญัตินี้ แล
กระแจะตราขีบที่มีอำนาจที่จะตั้งข้อบังคับ สำหรับ
การที่จะรักษาพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ข้อบังคับซึ่งกระแจะตราขีบที่ จะได้ตั้ง
ขึ้นไว้ เป็นข้ออธิบาย แก่ไขความตามพระราช
บัญญัตินั้น เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว
แลให้ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ประกาศ
ให้ทราบทั่วกัน ในกำหนดสามเดือนแล้ว ข้อ
บังคับนั้น ๆ ให้ใช้ไปเหมือนเป็นส่วนของพระ
ราชบัญญัตินี้เหมือนกัน

มาตรา ๖ ให้ผู้ว่าราชการเมืองซึ่งได้รับ
อนุญาต แลข้อบังคับของกระแจะตราขีบที่
จัดการตั้งตลาดสำหรับซื้อขายสัตว์พาหุระนะ
ขึ้นในแขวงตำบลเมืองนั้น แลให้มีโรงที่พัก
ราษฎร นำสัตว์พาหุระนะมาซื้อขาย แลเปลี่ยน
ให้ขึ้นแก่กัน ตลาดนั้นควรจะมีสักกัแห่ง
ในหัวเมืองนั้น แลแต่ผู้ว่าราชการเมืองจะเห็น
สมควร แต่ต้องให้มีใบบอกเข้ามาวางแหว
แลขณมายังกระทรวงกระแจะตราขีบการด้วย

ในแขวงกรุงเทพ นั้น ให้กรมพระ

นครบาลจัดการตั้งตลาดเหมือนเดิม กับที่ไว้
ในหัวเมืองนั้นด้วย

มาตรา ๗ เมื่อใดตั้งตลาดเป็นที่ขึ้นแล้ว
ให้ผู้ว่าราชการแห่งตั้ง ให้มีพนักงาน เป็นนาย
ตลาดสักวัน ประจำอยู่ที่ตลาดนั้นตามกำหนดวันนั้น
จะเป็นเดือนเป็นปีก็ครั้งละวัน ก็ให้ประกาศ
ไว้ให้ราษฎร ทราบทั่วกัน จะได้นำสัตว์มาซื้อขาย
แลกเปลี่ยน ให้ขึ้นกันตามกำหนด แลให้มี
พันรอง เป็นพนักงาน รักษาในที่นั้น แลมีผู้ช่วย
ผู้จกขานยี่ เพื่อที่จะได้ ให้เรียบร้อยเป็นที่สะดวก
ในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ให้ขึ้นแก่กันในที่นั้น

ในแขวงกรุงเทพ ฯ ให้เสนาบดีกระทรวง
เมือง กับการเหมือน อย่างผู้ว่าราชการในหัวเมือง
ต้องจัดการ พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๘ นายตลาดสักวันนั้น จะต้องรับ
สมัคแบบพิมพ์ หนังสือตราสาร (อย่างแบบที่ ๑
ในท้ายพระราชบัญญัตินี้) แลขานยี่รายเดือน
รายปี (อย่างแบบที่ ๒) ซึ่งกระทรวง
กระทรวงการ จะได้ส่งไปยังกระทรวงเมือง
ในกรุงเทพ ฯ แลผู้ว่าราชการเมืองในหัวเมือง
นั้นไปทำหนังสือซื้อขายแลกเปลี่ยน ให้ขึ้นกัน
ตามพระราชบัญญัตินี้ แลจกขานยี่ตามข้อบังคับ
สำหรับอธิบายความ ตามพระราชบัญญัตินี้ทุก
ประการ

มาตรา ๙ บรรดาสัตว์พาหุระที่จะซื้อขาย
กันก็แลกเปลี่ยนกันก็ ฤฯ ให้ขึ้นกันก็
ต้องให้นำสัตว์พาหุระนั้น มายังตลาดสัก
วันที่ประกาศไว้ในวันนั้น ชั่วโมงหนึ่ง เป็น อย่างน้อยที่ สด
ก่อนเวลาที่ จะซื้อขายแลกเปลี่ยน ให้ขึ้นซึ่งกัน
แลกันแล้ว จึงทำหนังสือตราสาร ให้เป็นการ
ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ฤฯ ให้ขึ้นกันได้ตามข้อใจ

ถ้าผู้หนึ่งผู้ใด ไม่ทำตามข้อความใน
พระราชบัญญัติมาตรานี้ ไปลอบลักซื้อขาย
แลกเปลี่ยน ฤฯ ให้ขึ้นกัน อย่างอื่นที่อื่น นอกจาก
ที่ไว้มาขึ้นพิจารณาเป็นสัตย์ แลได้เรียเอาสัตว์
พาหุระนั้นเป็นของแผ่นดิน แลถ้าได้ตัวผู้ขาย
ผู้แลกผู้ให้ด้วยแล้ว ก็ให้ปรับใหม่ผู้หนึ่งอีก
เป็นเงินเท่าราคาสัตว์พาหุระ ตัวที่ต้องปรับนั้น
เป็นพิโยชลวงด้วย

มาตรา ๑๐ สัตว์พาหุระที่ต้องปรับไว้เป็น
ของแผ่นดินนั้น ให้จัดการ ประกาศให้ราษฎรรู้
ทั่วกันก่อนเดือนหนึ่ง แล้วยายทอดตลอดไปตามข้อ
บังคับกระทรวง กระทรวงการ แลเงินที่ได้จาก
การขายทอดตลาดนี้ ก็ให้ แลเงินพิโยชที่ได้
ตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้ ให้จำหน่ายใช้

ราชการ ตามข้อบังคับกระทรวง กระทรวงการ
ซึ่งจะได้ทำขึ้นไว้ ตามความในพระราชบัญญัตินี้

แต่สัตว์พาหุระที่ต้องปรับนี้ เมื่อก่อน
ขายทอดตลาด ถ้ามีเจ้าของเดิมซึ่งไม่ได้กระทำ
ผิดพระราชบัญญัตินี้ มาติดตามพบปะเพราะเหตุ
ที่ต้องถูกโจรผู้ร้ายลักมาแล้ว ต้องให้คืน
สัตว์พาหุระนั้นให้ไป ถ้าได้ ขายทอดตลาดสัตว์
พาหุระนั้นเสียแล้ว จึงมีเจ้าของเดิมมาร้องขึ้น
ก็ต้องให้ไถ่กันไว้ ตามความที่ไว้ไว้ในมาตรา
๑๓ นั้น

มาตรา ๑๑ ในการที่นายตลาดสักวัน จะนั่งกำกับ
ซึ่งขายแลกเปลี่ยน ฤฯ ให้ขึ้น สัตว์พาหุระ ซึ่งกัน
แลกันนั้น ถ้ามีผู้ใด นำสัตว์พาหุระมาตาม
พระราชบัญญัติ ก็ให้ทำหนังสือตราสาร
(ตามแบบที่ ๑) ให้แก่ผู้หนึ่งโดยลำดับที่ควร
จะทำก่อนแลหลังซึ่งกันแลกัน ในหนังสือ
ตราสารนั้น ต้องให้เขียนเลขตามลำดับ

